

**Tjänsteutlåtande**  
Socialförvaltningen  
Karin Leo

Till: Vård- och  
omsorgsnämnden

Datum: 2024-04-04, rev 2024-05-20  
Diarienummer: VON 2023/0080

## Svar på motion nummer 10/2023 från Sigrid Walve (MP) "Dags för bättre omvårdnads kvalitet och arbetsmiljö inom äldreomsorgen"

### Sammanfattning

I motion nummer 10/2023 väckt i kommunfullmäktige 2023-06-19 KF § 4:24 framför Sigrid Walve (MP) att miljöpartiet anser att omvårdnads kvaliteten och arbetsmiljön inom äldreomsorgen i Österåkers kommun inte är tillräckligt bra. Motionären yrkar därför för Miljöpartiets räkning på:

- Att 50% av äldreboendena ska vara i kommunal regi.
- Att kommunen ska upphöra med att sätta budgettak utan istället låta anbudsgivare redovisa sina kostnader i ett eget budgetförslag.
- Att kommunen värderar omvårdnads kvalitén och förutsättningar för en god arbetsmiljö i lika hög utsträckning som priset på tjänsten.

### Beslutsförslag

**Vård- och omsorgsnämnden föreslår Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslå Kommunstyrelsen föreslå Kommunfullmäktige besluta** att avslå motionen nr 10/2023 med hänvisning till nedanstående;

1. Österåkers kommun eftersträvar valfrihet för kommunens invånare. Därför bör inte driftsformen i sig vara avgörande, bestämd eller en parameter i samband med nya beställningar och/eller upphandlingar. I stället ska fokus vara på bästa möjliga kvalitet för de kommuninvånare som nyttjar tjänsten.
2. I kommunallagen 11 kap. 1 § kommunallagen återfinns grunden för hur kommunens medel ska tas i anspråk med optimal kostnadseffektivitet i fokus. Budgettaket bidrar till att säkerställa en

fortsatt god ekonomisk hushållning. Kommunfullmäktige tar årligen beslut om taxor och avgifter och beslutar om ersättningsnivåer till leverantörerna. Vid upphandlingar av särskilt boende antas det anbud som får högst poäng enligt en utvärderingsmodell som utgår från kvalitet såsom exempelvis bemanning, måltidsmiljö, aktiviteter och liknande.

3. Österåkers kommun driver en äldreomsorg som har en högre effektivitet och kvalitet än snittet för övriga kommuner inom Stockholms län. Att äldreomsorgen i Österåker kommun håller en hög kvalitet mäts och redovisas årligen genom ett flertal olika undersökningar. Jämförelser mellan kommuner, regioner och län utifrån olika parametrar i bland annat äldreomsorgen går att få fram i Kolada ([www.kolada.se](http://www.kolada.se)), en databas för kommuner och regioner.

## Bakgrund

Miljöpartiet menar i motion nr 10/2023 ”Dags för bättre omvårdnads kvalitet och arbetsmiljö inom äldreomsorgen” att arbetsmiljön och omvårdnads kvaliteten in är tillräckligt. En av orsakerna till detta anser motionären beror på att de ekonomiska ramarna är för snävt satta vilket gör att ett flertal utförare inte vill etablera sig i Österåker då ekonomin är begränsad. Motionären har därför lämnat förslag på åtgärder för att förbättra omvårdnads kvaliteten och arbetsmiljön inom äldreomsorgen Dessa gäller drift av verksamheter, budget/ersättning samt krav vid upphandling för att förbättra omvårdnads kvaliteten och arbetsmiljön i äldreomsorgen.

Nedan behandlas motionärens förslag djupare;

### **-Att 50% av äldreboendena ska vara i kommunal regi**

Österåkers kommun har kundval när det gäller särskilt boende. Det finns nio valbara särskilda boenden i kommunen, tre av dessa driftas av privata utförare, upphandlade av kommunen genom Lagen om offentlig upphandling, LOU. På dessa boenden har Österåkers kommun tillgång till alla platser. Utöver dessa finns fem boenden som drivs av privata utförare som kommunen tecknat avtal med enligt LOV, Lagen om valfrihetssystem. På dessa boenden kan även andra kommuner som har avtal med det specifika boendet nyttja platser. Kommunen driver även ett boende om 10 platser i egen regi på Ljusterö. Kravet på tjänsten regleras i avtal mellan förvaltningen och leverantören.

Samtliga verksamheter inom nämndens ansvarsområde granskas årligen av förvaltningens sakkunniga i verksamhetsuppföljningar. Uppföljning omfattar alla särskilda boenden som finns i kommunen, så väl privata som kommunala. Dessa verksamhetsuppföljningar redovisas årligen för vård- och

omsorgsnämnden i en rapport. Verksamhetsuppföljningarna visar inte på någon koppling mellan kvalitet och driftsform.

**-Att kommunen ska upphöra med att sätta ett budgettak, utan istället låta anbudsgivaren redovisa sina kostnader i ett eget budgetförslag**

Den ersättning som kommunen betalar ut till utförarna/leverantörerna av särskilt boende beslutas varje år i Kommunfullmäktige. Ersättningen bestäms utifrån olika parametrar i kommunen och omvärlden och skiljer sig något åt beroende om vilken typ av avtal, LOU eller LOV, kommunen har tecknat eller om boendet drivs i egen regi. Se bilaga 2 för 2024 års ersättning.

Utvärdering i samband med upphandling av verksamheter inom äldreomsorgen sker utifrån tilldelningsgrunden bästa förhållande mellan pris och kvalitet. i enlighet med 16 kap 1 § 1 p. Lag (2016:1145) om offentlig upphandling. Eftersom ersättningen är fast antas det anbud som får högst poäng enligt en utvärderingsmodell som utgår från kvalitet. I varje upphandling bestäms i samråd med sakkunniga vilka parametrar man väljer att utvärdera på efter boendets förutsättningar och vad man vill uppnå. Exempel på sådana parametrar kan vara bemanning, måltidsmiljö aktiviteter. Kommunen tittar således på hur mycket kvalitet som går att få för den fastställda ersättningen. I upphandlingar görs kravspecifikationer där kommunen fastställer de krav som sätts på verksamheten. Dessa kravspecifikationer innehåller olika parametrar för att säkerställa en god kvalitet i verksamheterna.

I kommunallagen 11 kap. 1 § kommunallagen återfinns grunden för hur kommunens medel ska tas i anspråk med optimal kostnadseffektivitet i fokus Budgettaket bidrar till att säkerställa en fortsatt god ekonomisk hushållning. Att sätta budgettak rimmar dock inte med den modell som kommunen har satt upp för upphandling av särskilda boenden inom äldreomsorgen.

**-Att kommunen värderar omvårdnadskvaliteten och förutsättningar för en god arbetsmiljö i lika hög utsträckning som priset på tjänsten.**

Förvaltningen gör årligen verksamhetsuppföljningar på varje verksamhet som faller inom nämndens ansvarsområde. Sakkunniga begär in information, rutiner med mera.

Varje år utgår fokusområden och frågor vid intervjuerna från avtal, lagstiftning, inkomna synpunkter och klagomål, vård- och omsorgsnämndens verksamhetsplan och andra för uppdraget relevanta dokument. Resultatet av dessa verksamhetsuppföljningar redovisas i en rapport för nämnden, resultatet av rapporterna visar inte något samband mellan driftsform och kvalitet.

I upphandlingar av nya utförare inom äldreomsorgen beaktas, som ovan beskrivits, inte priset utan endast kvalitet. Detta då ersättningen/priset är fast utifrån den dygnersättning som Kommunfullmäktige beslutat om. Pris är därför inte en parameter som beaktas vid upphandling av särskilda boenden.

I upphandlingar krävställes istället parametrar som omvårdnads kvalitet och bemanning som ovan nämnts. Kommunen utvärderar sedan även inkomna anbud efter bland annat delar så som bemanning vilket är en faktor som påverkar arbetsmiljön. Vid upphandlingar sker även en samverkan med fackliga organisationer. De fackliga organisationerna får i samband med upphandlingen ta del av underlag från kommunen och komma med synpunkter.

Österåkers kommun och de fackliga organisationerna har gemensamt arbetat fram ett lokalt samverkansavtal i syfte att stärka dialogen mellan medarbetare och chefer om hur en god arbetsmiljö och samverkan kan skapa de bästa möjliga förutsättningar i det dagliga arbetet för medarbetarna. Arbetsmiljö är en viktig och obligatorisk punkt inom avtalets alla nivåer.

Österåker erbjuder en kvalitativ äldreomsorg samt god ekonomisk hushållning. I kvalitetsindex äldreomsorg hämtad från Kolada, där index baseras på brukarnas bedömning och inflytande i hemtjänst och bemötande och aktiviteter i särskilt boende, där 0 är sämst och 100 är bäst hamnar Österåker 2022 på 66 och Stockholms län ovägda medeltal landar på 51.

I Resursindex äldreomsorg för 2022 hämtad från Kolada där index baseras på nettokostnadsavvikelsen för äldreomsorg där 0 är högst kostnad och 100 lägst kostnad får Österåkers kommun 100 av 100 och Stockholms läns oviktade medel var 84.

Effektivitetsindex äldreomsorg som visar resultat per resurs och är en sammanvägning av kvalitetsindex och resursindex visar för 2022 att Österåkers kommun får 87 av 100 och Stockholms läns ovägda medel är 64. Detta innebär att när relationen mellan resurser och resultat som är i linje med uppsatta mål för verksamheten undersöks så visar den att Österåkers kommun har en bättre effektivitet i äldreomsorgen än snittet för övriga Stockholmskommuner. Sammantaget visar dessa index att Österåkers kommun har en högre kvalitet inom äldreomsorgen till en kostnad som är lägre än snittkostnaden i länet.

## **Förvaltningens slutsatser**

Förvaltningens slutsats är att Österåkers kommun aktivt arbetar för att säkerställa en god omvårdnads kvalitet och arbetsmiljö inom äldreomsorgen. Detta bland annat genom att utvärdera och krävställa en hög kvalitet i tjänsterna vid upphandlingar av verksamheter. Valfrihet eftersträvas för medborgarna i Österåkers kommun. Därför bör inte driftsform vara avgörande vid en beställning/upphandling av ett särskilt boende. Verksamhetsuppföljningar har inte heller kunnat visa något samband mellan driftsform och kvalitet.

Priset är sekundärt då ersättningen till utförarna är fast. Den anbudsgivare som kan visa bästa kvalitet för den fasta ersättning som Kommunfullmäktige beslutar är därför det anbud som vinner upphandlingen och pris påverkar inte utfallet. Förvaltningen samverkar med de fackliga organisationerna vid upphandlingar. De fackliga organisationerna tar del av underlaget och kan

lämna synpunkter. Det finns även ett samverkansavtal för att bland annat säkerställa god arbetsmiljö.

Vidare visar index att Österåkers kommun har en bättre kvalitet i äldreomsorgen till en ersättning som är lägre än snittet i Stockholms län. Ekonomisk hushållning av kommunens resurser är något som regleras i Kommunallagen och som är viktigt för Österåkers kommun.

Förvaltningens slutsats är sammanfattningsvis således att motionärens yrkan bör avslås med hänvisning till de i beslutsförslaget och tjänsteutlåtandet i övrigt angivna punkterna.

## **Bilagor**

1. Motion nr 10/2023 ”Dags för bättre omvårdnads kvalitet och arbetsmiljö i äldreomsorgen daterad 2023-09-07
2. Ersättning till utförare 2024 daterad 2024-04-25
3. Urdrag från KOLADA gällande kvalitetsindex, resursindex och effektivitetsindex

Mona Bakhshi Poor  
Socialdirektör

Josefin Bandh  
Tf enhetschef Förvaltningsstöd

Karin Leo  
Sakkunnig

**Expedieras**  
KF

# Digitala Signaturer